

מעשה שבת - הלכה

הלכה

1. שו"ע סימן שיח סעיף א - המבשל בשבת, (או שעשה אחת משאר מלאכות), במזיד, אסור לו לעולם ולאחרים מותר למוצאי שבת מיד, ובשוגג, אסור בו ביום גם לאחרים, ולערב מותר גם לו מיד.

משנה ברורה - דעת השו"ע כר' יהודה שכן הסכימו הרי"ף והרמב"ם והגאונים. והגר"א הסכים לשיטת התוספות וסייעתם שפסקו כר' מאיר שבמזיד אסור בין לו בין לאחרים עד מו"ש, ובשוגג מותר גם לו מיד. ובמקום הצורך יש לסמוך על זה בבשול בשוגג.
 - כל שיש ספק פלוגתא (מחלוקת) בזה אם הוא בכלל בישול או לא או בשאר מלאכות, אין לאסור בדיעבד.
 [כל איסור מעשה שבת הוא רק מדרבנן שקנסוהו וספיקא דרבנן לקולא].
 - מלאכה דרבנן אם עשה אותה בשוגג אין לאסור בדיעבד ליהנות ממנה. (אף לשיטת השו"ע)
 - גם בעשה במזיד מותר לו להנות מאותה מלאכה.
 - הקדירה שבישל בה בשבת אסור לו לבשל בה מפני שהיא בלועה מדבר האסור לו. והמבשל לחולה הקדרה מותרת.
 - אפילו למי שנתבשל בשבילו לא צריך להמתין במוצ"ש בכדי שיעשו.
 - דבר שנתבשל במזיד אם נתערב בשבת באחרים – לאחרים אינו מתבטל ואסור להם בשבת להנות מזה, כיון שבמוצ"ש יהיה מותר לאחרים, נקרא דבר שיש לו מתירין שאינו בטל אפילו באלף. ולמבשל בעצמו נחלקו הפוסקים אם נקרא דבר שיש לו מתירין.

ביאור הלכה - בדבר שלא נעשה מעשה בגוף הדבר שנשתנה מכמות שהיה כגון המוציא מרשות לרשות שלא נשתנה הדבר מכמות שהיה אם בשוגג מותר אפילו לו ואפילו בו ביום ואם במזיד אסור אפילו לאחרים עד מו"ש מיד כמבשל. - בשוגג מותר להנות במוצ"ש זהו במלאכות שניכר הקנס שקנסו חז"ל שלא להנות בו ביום עד מוצ"ש אבל בנוטע בשבת או זורע שאין יכול ליהנות לאלתר, שוגג שווה למזיד ובשניהם צריך לעקור הנטיעה.

2. שו"ע סימן שיח סעיף ב - השוחט בשבת לחולה, בין שחלה מאתמול בין שחלה היום, מותר הבריא לאכול ממנו חי (בשבת), אבל המבשל, (או עשה שאר מלאכה), לחולה, אסור (בשבת) לבריא או לחולה שאין בו סכנה, דחיישין שמא ירבה בשבילו.

אחרונים

שש"כ – אסור להנות ממלאכה רק כאשר יש בה ממש, ולא למשל כאשר הדליק אור בחדר מדרגות ועתה קל לו לעלות ולרדת, שהרי היה יכול לעלות ולרדת בלא תאורה.
 - העושה מלאכה במזיד, אסור לעולם לעבריין עצמו ולכל בני משפחתו ולכל הסמוכים על שולחנו. ולאחרים מותר במוצ"ש אף למי שנעשתה עבורו. אך במקום שמחללים שבת בקביעות מדי שבת בשבתו יש להחמיר.
 - העושה מלאכה בשבת ומלאכתו רק גורמת שלא ישתנה המצב הקיים אבל אין הוא נהנה הנאה של ממש מהמעשה אין זה נחשב הנאה מאיסור שבת.
 - קטן שעשה מיוזמתו מעשה איסור בשבת מותר להנות ממעשהו בשבת, אך אם עשה בציוויו של גדול ואפילו בציוויו עקיף אסור להנות ממעשהו עד מוצאי שבת.

ילקוט יוסף - מחלל שבת בקביעות כגון בעל מסעדה המבשל בקביעות בשבת, אסור גם לאחרים להנות מאותו תבשיל לעולם אף אם לא ציוו אותו לעשות כן.
 - המבשל בשבת במזיד, הקדירה מותרת במוצ"ש ואינה צריכה הכשר. ומ"מ אם אפשר נכון להחמיר להגעיל את הקדירה. ולאחרים הקדירה מותרת ללא הכשר לכל הדעות. (כגון מי שהוריו מחללי שבת ומבשלים בשבת)
 - יש מיראי ה' שנזהרים שלא להשתמש בחשמל בשבת, מאחר ועובדי חברת חשמל יהודים מחללים שבת. ופשט המנהג להקל ולהשתמש בחשמל, וסומכים שייצור החשמל מיועד גם לחולים ולמניעת סכנות בטחוניות.
 - מי שהיה בביתו קצר חשמלי, ומישהו תיקן בשבת באיסור, אסור להנות מהחשמל ויש להסיר תבשיל שאינו מבושל.
 - מי שנשען על הקיר והדליק בגופו את האור, ניתן להקל להנות מהאור אם אין מקום אחר. אבל אם הדליק בטעות מתוך הרגל, דינו כשוגג.
 - חפץ שהיה בחדר אפל והדליקו את האור והביאו את החפץ, מעיקר הדין מותר להנות מהחפץ, וראוי להחמיר.
 - דלת חשמלית שנפתחה ע"י מעבר של מחלל שבת, נחלקו הפוסקים אם מותר להכנס אחריו.
 - מי ששומע רדיו שנדלק בשבת, אסור להטות אוזן ולשמוע, אבל אם שומע לתומו אין בזה איסור.
 - אם כיבו את האור בשבת, מותר לישן בחדר זה, ואין זה נחשב הנאה ממלאכת שבת.
 - אם הדליקו בשוגג מזגן בשבת או הפעילו כל מכשיר חשמלי שאין בו נורה, יש לסמוך על דעת המקילים שאין בהולדת זרם חשמלי איסור תורה אלא רק איסור דרבנן, ומותר להנות מהמזגן והמכשיר.
 - סעודת הנעשית בבית כנסת, וידוע שאת המאכלים הביאו בשבת ברכב, בעל נפש ימנע מלאכול.